

Innst. O. nr. 72.

(1998-99)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sverre J. Hoddevik, Bent Høie og Lars Arne Ryssdal om lov om endringer i lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). (Åpning for å la kommuner velge at ordføreren skal ha parlamentarisk ansvar overfor kommunestyre og være administrasjonssjef.)

Dokument nr. 8:37 (1998-99).

Til Odelstinget.

SAMMENDRAG

I dokumentet vises det til at erfaringene med parlamentarisme på kommunalt nivå så langt er gode.

For at mindre kommuner skal få mulighet til å ha et styringssystem med parlamentarisk preg vil en ordning der ordføreren har parlamentarisk ansvar være et godt alternativ. Det vil styrke ordførerens makt og sterkere klargjøre de politiske alternativene. Å gi ordføreren parlamentarisk ansvar vil innebære at ordføreren også vil være kommunens administrative leder. Når ordføreren tilføres økt makt og ansvar, bør det også være mulig for flertallet i kommunestyret å avsette ordføreren i løpet av valgperioden.

På denne bakgrunn fremmes det i dokumentet følgende forslag:

«Vedtak til lov om endringer i lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

I.

I lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) gjøres følgende endringer:

§ 8 første ledd skal lyde:

1. Kommunestyret og fylkestinget velger selv henholdsvis formannskap og fylkesutvalg på minimum 5 medlemmer. Dette gjelder likevel ikke kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform *med kommuneråd eller fylkesråd*.

§ 19 overskriften, første, andre, tredje og fjerde ledd skal lyde:

§ 19. Kommuneråd. Fylkesråd. Ordfører med parlamentarisk ansvar

1. Kommunestyret og fylkestinget skal selv opprette et kommuneråd, *fylkesråd eller ordfører med parlamentarisk ansvar* som øverste ledelse av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon.
2. Når det innføres kommuneråd, fylkesråd *eller ordfører med parlamentarisk ansvar*, bortfaller ordningen med administrasjonssjef.
3. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* velges av kommunestyret eller fylkestinget selv. Kommunestyret eller fylkestinget velger også selv rådets leder, *nestleder og varaordfører*. Valget skjer som flertallsvalg.
4. Kommunerådet, fylkesrådet, *enkeltmedlemmer av disse og ordfører med parlamentarisk ansvar* har plikt til å fratrukke seg etter vedtak i kommunestyret eller fylkestinget. Rådet eller det enkelte medlem kan fratrukke seg etter eget ønske i valgperioden.

§ 20 første, andre og tredje ledd skal lyde:

1. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* er den øverste ledelse for den samlede kommunale eller fylkeskommunale administrasjon, med de unntak som følger av denne lov. Kommunestyret og fylkestinget kan selv fastsette at det skal være adgang til å tildele enkeltmedlemmer av rådet ledelsesansvar på rådets vegne for deler av den kommunale eller fylkeskommunale administrasjon.
2. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at de vedtak som er truffet, blir iverksatt.
3. Kommunestyret og fylkestinget kan selv tildele

rådet og ordfører med parlamentarisk ansvar avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov. Rådet kan gi enkeltmedlemmer myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning i de tilfeller disse er tildelt ledelsesansvar etter nr. 1, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.

II.

Loven trer i kraft straks.»

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Sylvia Brustad, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Leif Lund og Signe Øye, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Lodve Solholm, fra Kristelig Folkeparti, Olaf Gjedrem og Ivar Østberg, fra Høyre, Sverre J. Hoddevik og Lars Arne Ryssdal, fra Senterpartiet, Inga Kvalbukt, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, sier seg enig i at det er viktig å vitalisere lokalpolitikken og finne måter å få fornyet interesse for politisk deltakelse på.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, stiller seg likevel tvilende til om en mulighet for ordfører til å kunne få parlamentarisk ansvar, ha funksjon som administrasjonssjef og kunne avsettes i løpet av valgperioden, er det riktige i denne sammenheng.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil uttrykke en viss frykt for at et slikt system også vil kunne føre til vegring for å ville stille til valg som ordførerkandidat.

Dette flertallet er opptatt av at demokratiet skal ha best mulige vilkår. Da er det viktig med klare grenser mellom administrasjonens saksutredninger og den politiske behandling og de politiske vedtak. Et system som det forslaget skisserer, vil etter dette flertallets mening kunne føre til det motsatte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at forslaget innebærer flere uavklarte forhold, og det vil ikke etter flertallets mening

være riktig å gå inn for en slik endring av kommuneloven før grundige analyser er foretatt.

Flertallet mener det ikke er slik at kun store kommuner kan vedta parlamentarisk styreform. Dette er opp til kommunene selv å bestemme.

Flertallet vil også understreke at ikke alle kommuner har ordfører på heltid, og at det i forslaget ikke er tatt til orde for hvordan det eventuelt skal løses.

Flertallet viser til brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden av 21. april 1999, men vil gå imot en forsøksordning nå, og viser til at det gjennomføres forsøk ved høstens kommunevalg der et visst antall kommuner skal kunne velge ordføreren ved direktevalg.

Flertallet vil på denne bakgrunn avvise forslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til begrunnelsene for forslaget slik de er beskrevet i dokumentet. Disse medlemmer vil påpeke at det i forslaget klargjøres at en lovendring vil innebære at ordfører overtar administrasjonssjefs oppgaver og instruksjonsmyndighet.

Disse medlemmer viser til at forslaget om ordfører med parlamentarisk ansvar vil være en ytterligere valgfri mulighet for enkelte kommuner til å endre styringsform. Et argument mot forslaget om at det i mange kommuner er upraktisk å velge en slik løsning, blir derfor mindre relevant.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endringer i lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

I.

I lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) gjøres følgende endringer:

§ 8 første ledd skal lyde:

1. Kommunestyret og fylkestinget velger selv henholdsvis formannskap og fylkesutvalg på minimum 5 medlemmer. Dette gjelder likevel ikke kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform *med kommuneråd eller fylkesråd*.

§ 9 nr. 1 nytt andre ledd skal lyde:

Forrige ledd gjelder ikke ved valg av ordfører med parlamentarisk ansvar.

§ 9 nr. 1 andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 19 overskriften, første, andre, tredje og fjerde ledd skal lyde:

§ 19. Kommuneråd. Fylkesråd. Ordfører med parlamentarisk ansvar

1. Kommunestyret og fylkestinget skal selv opprette et kommuneråd, *fylkesråd eller ordfører med parlamentarisk ansvar* som øverste ledelse av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon.
2. Når det innføres kommuneråd, fylkesråd *eller ordfører med parlamentarisk ansvar*, bortfaller ordningen med administrasjonssjef.
3. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* velges av kommunestyret eller fylkestinget selv. Kommunestyret eller fylkestinget velger også selv rådets leder, *nestleder og varaordfører*. Valget skjer som flertallsvalg.
4. Kommunerådet, fylkesrådet, *enkeltmedlemmer av disse og ordfører med parlamentarisk ansvar* har plikt til å fratte etter vedtak i kommunestyret eller fylkestinget. Rådet eller det enkelte medlem kan fratte etter eget ønske i valgperioden.

§ 20 første, andre og tredje ledd skal lyde:

1. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* er den øverste ledelse for den samlede kommunale eller fylkeskommunale administrasjon, med de unntak som følger av denne lov. Kommunestyret og fylkestinget kan selv fastsette at det skal være adgang til å tildele enkeltmedlemmer av rådet ledelsesansvar på rådets vegne for deler av den kommunale eller fylkeskommunale administrasjon.
2. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at de vedtak som er truffet, blir iverksatt.
3. Kommunestyret og fylkestinget kan selv tildele rådet *og ordfører med parlamentarisk ansvar* avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov. Rådet kan gi enkeltmedlemmer myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning i de tilfeller disse er tildelt ledelsesansvar etter nr. 1, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.

II.

Loven trer i kraft straks.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at et parlamentarisk system nettopp gir rom for at utredningsapparatet skal være under politisk administrasjon. Dette er nødvendig for å kunne ta et konstitusjonelt ansvar for drift og saksbehandling. Å være opptatt av å trekke helt klare grenser mellom politikk og administrasjon er derfor både uhensiktsmessig og umulig dersom en ønsker

bruk av parlamentarisme i kommunesektoren. Derimot er det grunn til å stille spørsmålsteget ved om parlamentarismemodellens ønske om å styrke den politiske styringen generelt, vil være tjent med at den økte politiske makten blir overlatt til én person, slik forslaget går ut på.

Dette medlem deler ikke flertallets frykt for at forslaget vil føre til at færre kunne tenke seg å stille til valg som ordfører. Det betenkelige er at konsentrasjonen av makt hos en enkelt person blir svært stor.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Vedtak til lov

om endringer i lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

I.

I lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) gjøres følgende endringer:

§ 8 første ledd skal lyde:

1. Kommunestyret og fylkestinget velger selv henholdsvis formannskap og fylkesutvalg på minimum 5 medlemmer. Dette gjelder likevel ikke kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform *med kommuneråd eller fylkesråd*.

§ 9 nr. 1 nytt andre ledd skal lyde:

Førrige ledd gjelder ikke ved valg av ordfører med parlamentarisk ansvar.

§ 9 nr. 1 andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 19 overskriften, første, andre, tredje og fjerde ledd skal lyde:

§ 19. Kommuneråd. Fylkesråd. Ordfører med parlamentarisk ansvar

1. Kommunestyret og fylkestinget skal selv opprette et kommuneråd, *fylkesråd eller ordfører med parlamentarisk ansvar* som øverste ledelse av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon.
2. Når det innføres kommuneråd, fylkesråd *eller ordfører med parlamentarisk ansvar*, bortfaller ordningen med administrasjonssjef.
3. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* velges av kommunestyret eller fylkestinget selv. Kommunestyret eller fylkestinget velger også selv rådets leder, *nestleder og varaordfører*. Valget skjer som flertallsvalg.
4. Kommunerådet, fylkesrådet, *enkeltmedlemmer av disse og ordfører med parlamentarisk ansvar* har

plikt til å fratre etter vedtak i kommunestyret eller fylkestinget. Rådet eller det enkelte medlem kan fratre etter eget ønske i valgperioden.

§ 20 første, andre og tredje ledd skal lyde:

1. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* er den øverste ledelse for den samlede kommunale eller fylkeskommunale administrasjon, med de unntak som følger av denne lov. Kommunestyret og fylkestinget kan selv fastsette at det skal være adgang til å tildele enkeltmedlemmer av rådet ledelsesansvar på rådets vegne for deler av den kommunale eller fylkeskommunale administrasjon.
2. Kommunerådet, *fylkesrådet og ordfører med parlamentarisk ansvar* skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at de vedtak som er truffet, blir iverksatt.
3. Kommunestyret og fylkestinget kan selv tildele rådet *og ordfører med parlamentarisk ansvar* avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov. Rådet kan gi enkeltmedlemmer myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller ty-

per av saker som ikke er av prinsipiell betydning i de tilfeller disse er tildelt ledelsesansvar etter nr. 1, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.

II.

Loven trer i kraft straks.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til det som står foran, og rår Odelstinget til å treffe slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:37 (1998-99) - Forslag fra stortingsrepresentantene Sverre J. Hoddevik, Bent Høie og Lars Arne Ryssdal om lov om endringer i lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). (Åpning for å la kommuner velge at ordføreren skal ha parlamentarisk ansvar overfor kommunestyre og være administrasjonssjef) – avvises.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 19. mai 1999.

Sylvia Brustad,
leder.

Inga Kvalbukt,
ordfører.

Sverre J. Hoddevik,
fung. sekretær.